Dr hab. Kamilla Marchewka - Bartkowiak, prof. UEP
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Instytut Finansów
Katedra Inwestycji i Rynków Finansowych

Recenzja monografii naukowej oraz dorobku naukowego
dr Pawła Galińskiego
na potrzeby postępowania habilitacyjnego

Niniejsza recenzja została opracowana na podstawie dokumentacji, dotyczącej postępowania habilitacyjnego dr Pawła Galińskiego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie ekonomia i finanse na wniosek Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Gdańskiego (za pośrednictwem RDN). Kryterium oceny dorobku Habilitanta dokonano zgodnie z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

1. Informacje wprowadzające

Dr Paweł Galiński związany jest naukowo z Uniwersytetem Gdańskim, zarówno jako student kierunku Finanse i Bankowość, a także Informatyka i Ekonometria oraz od 2006 roku jako pracownik Katedry Bankowości i Finansów. Kolejne prace awansowe Habilitanta wskazują na Jego wieloletnie zainteresowanie problematyką szeroko rozumianych finansów, rozpoczynając od pracy magisterskiej (*Zarządzanie ryzykiem walutowym w banku komercyjnym na przykładzie BWP-Unibank S.A.*) oraz doktorskiej (*Finansowanie polityki regionalnej w Republice Irlandii i w Wielkiej Brytanii*). Wykazane we wniosku publikacje naukowe obrazują z kolei skupienie uwagi na problematyce dotyczącej sektora samorządowego i jego finansowania (w tym unijnego) oraz oceny sytuacji budżetowej JST. Habilitant

Dokument zanonimizowany za pomocą UG DLP Anonimizator, 2026-10-07 11:25:59

prowadzi działalność naukową (w tym brał udział w stażach naukowo-dydaktycznych, w konferencjach oraz krajowych projektach naukowych), a także dodatkowo działalność ekspercką.

2. Ocena rozprawy habilitacyjnej

Przedłożona do oceny rozprawa habilitacyjna zawiera 502 strony, składa się z siedmiu powiązanych ze sobą rozdziałów, wstępu i zakończenia oraz kilkudziesięciostronicowej bibliografii. Książka została wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego w 2021 roku.

Tematyka przedłożonej książki wpisuje się w bieżący dyskurs naukowy na temat sytuacji samorządów terytorialnych zarówno z krótko-, jak i długoterminowej perspektywy realizacji zadań publicznych oraz ich finansowania, a także wielu wyzwań oraz ograniczeń w tym zakresie w obszarze budżetowym, politycznym i społeczno-gospodarczym w Polsce. Ważnym aspektem w tym kontekście jest również problematyka zrównoważonego rozwoju oraz finansowania inwestycji środowiskowych. Autor w swojej rozprawie nawiązuje także do rozważanej obecnie kwestii zadłużenia samorządowego, co stanowi istotny element badań naukowych w kontekście długu sektora finansów publicznych oraz reguł fiskalnych obowiązujących w tym zakresie. Tematyka książki wpisuje się zatem naukowo w aktualne trendy badań zarówno w Polsce, jak i za granicą.

We wstępie do książki Autor prezentuje argumentację, która stanowiła podstawę podjęcia badań w zakresie problematyki zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego. W tej części rozprawy zawarte zostały podstawowe informacje naukowe, w tym cel główny pracy oraz cele szczegółowe (w liczbie siedmiu), a także hipoteza główna i pięć hipotez pomocniczych. Autor wskazuje także na metody badawcze zastosowane w rozprawie, zarówno w zakresie analizy literaturowo-prawnej, jak i empirycznej. Przeprowadzone badanie dotyczy podmiotowo dwóch grup jednostek, czyli gmin oraz miast na prawach powiatu i

odnosi się generalnie do wybranego okresu, obejmującego w części statystycznej lata 2004-2019 oraz w części ekonometrycznej wybrane lata z okresu 2011-2019. Wstęp do książki zawiera także syntetyczną charakterystykę jej struktury i zawartości rozdziałów. Należy zatem wskazać, iż w przytaczanej części rozprawy znalazły się wszystkie podstawowe i wymagane informacje, umożliwiające wstępną ocenę założeń dotyczących badań Habilitanta.

W ramach uwag krytycznych należy wskazać na kilka kwestii. Najważniejsza wątpliwość dotyczy treści przyjętych hipotez, które wydają się sformułowane ex-post, a nie ex-ante. W hipotezie głównej Autor wskazuje na wielowymiarowość zagrożenia fiskalnego jako podstawy badania, nie określając co dokładnie ona oznacza. Zagrożenie fiskalne traktowane jest jako przyczyna konieczności stworzenia jego miar a nie skutek wcześniejszej analizy sytuacji finansowej JST. Zagrożenie jednak, podobnie jak bezpieczeństwo fiskalne powinno być traktowane raczej jako ocena końcowa sytuacji finansowej w świetle wcześniejszego pomiaru i analizy ryzyka przeprowadzanej przez jednostkę. Wnioskuję zatem, iż Autor założył konieczność pogłębienia badania jednostek w przypadku oceny ich sytuacji jako zagrożenia, choć sam pomiar powinien być traktowany narzędziowo a nie jako cel badawczy sam w sobie. Ważnym w tym kontekście jest bowiem pytanie jaką ten pomiar ma przynieść wartość dodaną dla jednostki?. Podobnie oceniam większość pozostałych hipotez cząstkowych, które mają charakter raczej wniosków z wcześniejszej analizy a nie założeń badawczych. Przyjęte przez Autora we wstępie metody badawcze uważam za adekwatne do przeprowadzenia proponowanego badania, choć ich złożoność może raczej ograniczać aplikacyjny charakter analizy JST w bardziej aktualnej i przyszłej perspektywie. Dodatkowo należy wskazać, iż okres analizy kończy się przed 2020 roku, choć to paradoksalnie kolejne lata okresu kryzysu pandemicznego doprowadziły do oceny sytuacji finansowej JST jako zagrożenia.

Pierwszy rozdział ocenianej rozprawy pt. *Zagrożenie fiskalne jako przedmiot badań w ekonomii i w teorii finansów,* nawiązuje do wspomnianej wcześniej oceny

sytuacji finansowej i pogłębionych rozważań na temat pojęcia bezpieczeństwa finansowego jako punktu wyjścia. Autor dokonuje także analizy tego zagadnienia w odniesieniu m.in. do problematyki stabilności fiskalnej/finansowej oraz pojęć równowagi i nierównowagi. W kolejnej części nawiązano do definicji i klasyfikacji samego zagrożenia finansowego w odniesieniu również do sektora przedsiębiorstw oraz wskazano na powiązanie z definicją kryzysu. W drugiej części rozdziału znalazła się analiza modeli i wskaźników wykorzystywanych do identyfikacji i pomiaru, wynikiem którego może być szeroka ocena zagrożenia sytuacji finansowej/fiskalnej kraju, jak również jednostki. Rozdział kończy badanie relacji w zakresie polityki fiskalnej pomiędzy władzą centralną a lokalną, która zdaniem Autora może stanowić uwarunkowanie zagrożenia fiskalnego.

Wskazany wyżej rozdział jest z pewnością istotnym wprowadzeniem do całości zagadnienia podejmowanego w książce. Ważnym jest szerokie ujęcie analityczne różnych podejść teoretycznych zawarte w tekście, obejmujące zarówno wnioski z doświadczeń międzynarodowych, jak i krajowych, sektora publicznego i prywatnego oraz różnych okresów. Zwracają jednak uwagę dwie kwestie krytyczne. Po pierwsze, ograniczona synteza wniosków z przeprowadzonych badań literaturowych i po drugie, niejednoznaczność w autorskiej ich ocenie, w tym między innymi odpowiedź na istotne pytanie: jaka jest według Autora relacja pomiędzy oceną bezpieczny/stabilny, zagrożony/niezrównoważony, czy w kryzysie.

Drugi rozdział pracy pt. *Istota zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego – uwarunkowania oraz metody i wskaźniki oceny* dotyczy już bezpośrednio problematyki finansów lokalnych. Autor szczegółowo analizuje definicje zagrożenia fiskalnego spotykane w szerokiej literaturze tematu. Na uwagę z pewnością zasługuje prezentacja różnych podejść zawarta zarówno w przytaczanych opracowaniach międzynarodowych, jak i krajowych. Ważną częścią tego rozdziału jest odniesienie się do kwestii ryzyka, choć w mojej ocenie analiza tego zagadnienia powinna znaleźć się znacznie wcześniej i być znacznie szersza. Z zaprezentowanej

relacji wynika jednak, iż Autor traktuje ryzyko przede wszystkim jako skutek zagrożenia, co nie do końca wydaje się odpowiednie. Dalej Autor przechodzi bezpośrednio do metodologii pomiaru zagrożenia fiskalnego, wskazując na mnogość wskaźników i miar oceny sytuacji finansowej JST. W rozdziale zdecydowanie brakuje podejścia syntetycznego, szczególnie że Autor wymienia wiele miar, wskaźników i czynników. Czasami ma się również wrażenie, iż w rozdziale nie jest jednoznacznie wskazane co stanowi pomiar ryzyka a co nawiązuje już do problematyki zagrożenia. Warto jednak wskazać, iż pod koniec podrozdziału pierwszego Autor sformułował przyjętą przez siebie definicję zagrożenia fiskalnego JST oraz zaprezentował jego istotę w sposób schematyczny. Zwraca uwagę fakt, iż zagrożenie traktowane jest przez Habilitanta jako proces z czterostopniową gradacją jego poziomów, czego uzasadnienie należy szukać dopiero w ostatnim rozdziale.

W kolejnym rozdziale pt. *Systemowe rozwiązania ograniczania zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego – doświadczenia międzynarodowe i instrumenty stosowane w Polsce*, Habilitant prezentuje problematykę przyjmowanych wartości granicznych lub docelowych w finansach publicznych zarówno w ujęciu ex-ante, jak i ex-post. Analiza opiera się na szerokich wnioskach z badań literaturowych. Ponownie Autor prezentuje jeden po drugim wyniki swoich analiz wybranych publikacji, w tym przypadku nawiązując w dużej części do praktyk stosowanych m.in. w zakresie ocen mających charakter kontrolny, w tym ratingów, zasad przyjmowanych w audycie wewnętrznym czy też metodyce stosowanej przez Regionalne Izby Obrachunkowe w Polsce. Rozdział kończy zestawienie działań naprawczych podejmowanych wobec JST w wybranym okresie.

Rozdział czwarty i piąty odnoszą się odpowiednio do aspektów dochodowych i wydatkowych zagrożenia fiskalnego samorządu terytorialnego w Polsce, gdzie uwaga została skoncentrowana na analizie literatury oraz danych statystycznych głównie z okresu 2004-2019, dotyczących polskich JST. Struktura obydwu rozdziału jest podobna. Autor oprócz wyników badań naukowych, nawiązuje do podstaw

prawnych oraz prezentuje rezultaty własnych badań ilościowych. W rozdziałach tych ważną częścią jest odniesienie się do problematyki znaczenia samodzielności dochodowej i wydatkowej władz lokalnych. Wnioski z przeprowadzonych analiz są ciekawe i świadczą o szerokiej wiedzy Habilitanta w tematyce budżetów samorządowych.

Rozdział szósty książki pt. *Mechanizmy limitacji deficytu budżetowego i długu jednostek samorządy terytorialnego w Polsce analizowane z perspektywy ograniczania ich zagrożenia fiskalnego* nawiązuje do kwestii wynikowych budżetów lokalnych. W tym miejscu należy jednak wskazać na rażące w tytule słowo „limitacja", które zdecydowanie powinno zostać zastąpione innym, jak np. limitowanie czy ograniczanie. W rozdziale tym Autor skupił się głównie na prawnych regułach numerycznych obowiązujących w Polsce, prezentując ich założenia i mechanizm funkcjonowania. Zaprezentował również wnioski z analizy statystycznej danych dotyczących JST w Polsce. Wydaje się, iż Autor zbyt wąsko odniósł się do problematyki równowagi budżetowej w budżetach publicznych, w tym samorządowych, gdyż jej utrzymanie stanowiłoby „naturalny" mechanizm ograniczania zagrożenia fiskalnego.

Rozdział siódmy książki pt. *Ocena zagrożenia fiskalnego gmin i miast na prawach powiatu w Polsce oraz identyfikacja czynników determinujących to zjawisko* stanowi autorski wkład w prezentowaną w książce problematykę. W pierwszej części Autor zaprezentował metodykę badania, uszczegóławiając w większości informacje zaprezentowane we wstępie książki. Ważnym elementem jest tutaj schematyczna prezentacja dwóch etapów analizy. W dalszej części Autor podjął się budowy syntetycznego wskaźnika zagrożenia fiskalnego JST, przeprowadzając szerokie badania empiryczne z wykorzystanie metod badawczych, które należy uznać za uzasadnione i stosowane już wybiórczo w podobnych analizach teoretycznych przez innych autorów. W konstrukcji wskaźnika Autor wykorzystał tzw. cechy diagnostyczne, a następnie dokonał ich grupowania, co umożliwiło również ocenę

badanych jednostek w wyznaczonych latach. W ostatniej części rozdziału dokonana została identyfikacja czynników determinujących zagrożenie fiskalne badanych jednostek.

Przeprowadzone badanie stanowi dość oryginalne podejście do analizy i klasyfikacji jednostek samorządu terytorialnego. Z pewnością jest nowatorskie i ciekawe. Niemniej jednak w kontekście metodologii badania nasuwa się kilka uwag. Po pierwsze należy zauważyć, iż w ramach przyjętych cech diagnostycznych, stanowiących podstawę do analizy konkretnych danych, wskazano pozycje zarówno budżetowe, jak i bilansowe. Połączenie tych pozycji w jednym wskaźniku może zatem budzić wątpliwości z punktu widzenia rachunkowego, gdyż w przypadku danych bilansowych obowiązuje w Polsce zasada memoriałowa, z kolei w przypadku wykonania budżetu stosuje się zasadę kasową. Należy też dodać, iż w bilansach skonsolidowanych uwzględniane są rezerwy i rozliczenia międzyokresowe. Z kolei z punktu widzenia statystycznego bilanse skonsolidowane zawierają również dane innych podmiotów podlegających JST, jak np. spółki, instytucje kultury, szpitale publiczne itp., natomiast w przypadku danych budżetowych wyłączane są samorządowe osoby prawne. Z tego punktu widzenia wykorzystanie łączne zagregowanych danych i wskaźników na nich opartych w jednym syntetycznym mierniku może budzić kontrowersje. Druga kwestia dotyczy także klasyfikacji badanych jednostek, czyli gmin i miast na prawach powiatu. Należy uznać ten wybór za uzasadniony względem pozostałych dwóch grup JST, czyli powiatów i województw. Jednak same gminy znacząco różnią się od siebie, dlatego nie do końca wiadomo, czy Autor uwzględnił w metodologii różnicę pomiędzy oceną np. gminy wiejskiej i miejskiej. Trzecia uwaga odnosi się do ostatniej części badania przeprowadzonego w rozdziale, gdyż nie jest dla mnie zrozumiałe, dlaczego Autor część danych wykorzystywanych do wskaźnika syntetycznego zagrożenia fiskalnego w następnej kolejności identyfikuje w ocenie determinant tego zjawiska. Ponadto etap ten wydaje się niespójny z przyjętą tradycyjnie metodologią (np. przy ocenie ryzyka),

iż w pierwszej kolejności należy zidentyfikować czynniki wywołujące dane zjawisko, dalej je zmierzyć, a następnie ocenić względem przyjętych wartości odniesienia i w dalszej kolejności ewentualnie podjąć odpowiednie działania naprawcze.

W ostatniej części książki Autor dokonuje podsumowania wskazując, iż większość hipotez przyjętych na wstępie zostało pozytywnie zweryfikowanych.

Podsumowując stwierdzam, iż przedłożona do oceny rozprawa habilitacyjna, mimo wskazanych uwag i kontrowersji, stanowi pozycję wartościową, ciekawie skonstruowaną i mającą cechy nowatorskie. Dr Paweł Galiński wykazał się w niej szeroką znajomością literatury tematu, zróżnicowanych metod badawczych oraz poprawnego wnioskowania. Tekst książki został napisany w większości poprawnym językiem, choć jak wskazano wyżej głębsza synteza wniosków z badań literaturowych z pewnością podniosłaby ocenę tego dość obszernego dzieła.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

W zakresie pozostałego dorobku naukowego dr Pawła Galińskiego należy wskazać na relatywnie wysoką liczbę publikacji (łącznie 102, w tym 90 napisanych samodzielnie), napisanych zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Niestety tylko trzy publikacje naukowe z 2023 roku zostały opublikowane w czasopismach posiadających Impact Factor oraz większą międzynarodową rozpoznawalność.

Ważnym wskaźnikiem dorobku naukowego jest również cytowalność (liczona na dzień złożenia wniosku), którą w przypadku Habilitanta można ocenić jako relatywnie umiarkowaną (183 cytowania według bazy Google Scholar, 17 cytowań według bazy Web of Science, 1 cytowanie według bazy Scopus), podobnie oceniam poziom Indeksu Hirscha (7 według bazy Google Scholar, 1 według bazy Web of Science, 1 według bazy Scopus).

W zakresie projektów naukowych, Habilitant wykazał granty głównie realizowane w ramach uczelni ze środków MNiSW, w których brał udział jako członek zespołu badawczego. Tylko w przypadku jednego projektu pełnił rolę kierownika

(grant Rektora Uniwersytetu Gdańskiego (nr 2410-5-0285-0), pt. „Źródła i metody finansowania inwestycji przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce - stan i perspektywy rozwoju", realizowany w 2011 roku). Działalność naukową w zakresie badań projektowych oceniam również jako przeciętną.

Ważnym elementem działalności naukowej Habilitanta wydaje się odbyty jednomiesięczny staż naukowy w ramach Stypendium Rządu Francuskiego na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Zachodniej Bretanii w Brest we Francji. Ponadto brał udział w konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, w niektórych pełnił funkcję członka komitetu organizacyjnego i rady programowej.

Dr Paweł Galiński pełnił również funkcję recenzenta artykułów w czasopismach naukowych zarówno zagranicznych, jak i krajowych.

Pozostały dorobek naukowy Habilitanta oceniam generalnie jako dobry, gdyż wykazywał aktywność w każdym istotnym obszarze analizowanej działalności. Warto także dodać, iż Habilitant współpracował dość szeroko z praktyką, co uznaję jako ważny wkład w rozwój kompetencji pracownika naukowego.

4. Ocena końcowa

Reasumując, pomimo zaprezentowanych uwag krytycznych dotyczących treści przedłożonej rozprawy habilitacyjnej uważam, iż stanowi ona ważny wkład w rozwój badań naukowych nad problematyką finansów samorządowych. Rozprawa ta spełnia tym samym kryterium ustawowe osiągnięcia naukowego, stanowiącego wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse. Pozytywnie oceniam również pozostałą aktywność naukową Habilitanta. Konkludując zatem stwierdzam, iż wskazane przez dr Pawła Galińskiego osiągnięcie naukowe spełnia kryteria wymagane do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

Poznań, dnia 13.06.2024 *Kamilla Marchewka-Bartkowiak*

Signed by / Podpisano przez:
Kamilla Maria Marchewka-Bartkowiak
Uniwersytet

Podpis elektroniczny/certyfikat został usunięty podczas anonimizacji dokumentu.